

Michał Tomasz Godziszewski

Friedrich Nietzsche – starożytny teoretyk podmiotu?

[résumé]

Nie jest dla nikogo tajemnicą, iż heterogeniczny, wieloznaczny charakter filozoficznego dzieła Nietzschego czyni je podatnym na wielorakie interpretacje. Wobec wielości odczytań myśli autora *Tako rzecze Zaratustra*, w tym wbrew tendencjom do postrzegania jego filozofii jako irracjonalnej czy mistycznej, pragnę zaprezentować wizję Nietzschego jako konsekwentnego filozofa praktycznego i teoretyka podmiotu. Chcę bronić tezy, że uprawniona jest interpretacja, wedle której „wielki filolog” przyjmuje w swym myśleniu transcendentalną perspektywę badania wartości i wartościowania – stawia on w proponowanej przeze mnie optyce problem warunków możliwości wartościowania jako główne zagadnienie swojej filozoficznej pracy, a wątki (z pozoru) epistemologiczne czy metafizyczne są rozpatrywane przezeń w perspektywie zagadnień istotnych praktycznie – z punktu widzenia *życia*, pojęcia wyposażonego u Nietzschego w specyficzny sens, ściśle określony przez kwestię wartości. W ramach dopełnienia tej perspektywy i odpowiedzi na postawiony przez siebie problem Nietzsche buduje teorię podmiotu (posługując się metodą genealogiczną oraz stosując interesujące eksperymenty myślowe), w ramach której mieści się naturalistyczna antropologia i konstruktywistyczna etyka. Twierdzą, że dla zrozumienia tak widzianej filozofii Nietzschego zasadnicza jest konfrontacja z myślicielami antycznymi. Specyfika Nietzscheańskiego myślenia rodzi się, moim zdaniem, w konstruktywnym dyskutowaniu pewnych zagadnień istotnych dla filozofii starożytnej. W swoim wystąpieniu chciałbym zaprezentować pewne odwołania do myśli Starożytnych oraz pokazać, że tak tradycja antyczna pozwala nam lepiej rozumieć Nietzschego, jak i on sam może pogłębiać nasze odczytanie starożytności. W szczególności pragnę skupić się na koneksjach między autorem *Narodzin tragedii* a myślą Demokryta i systemami hellenistycznymi (z naciskiem na Epikura i twórczość Horacego), a także pokazać ambiwalentny stosunek do Sokratesa, w kwestii obiektywizmu etyki, oraz Platona – zwłaszcza w kontekście rozumienia sensu współżycia społecznego.